

Zondag 1 december 1918 – enige editie

Duitse troepen door Limburg.

Reuter seint uit Londen:

Naar wij vernemen, hebben de gezanten van de geallieerde mogendheden in Den Haag zich niet enkel onthouden van hun goedkeuring te hechten aan het trekken van Duitse troepen door Limburg, maar hebben zij ook bij de Nederlandse regering geïnteresserd te zijn tegen deze schending van de onzijdigheid.

Krijgsgevangenen.

De gedelegeerden van de commissie, die hier te lande bezig is met de behandeling van het vraagstuk der krijgsgevangenen, gaan morgen naar Spa, ten einde van gedachten te wisselen met de internationale commissie voor de wapenstilstand daar. Met deze taak zijn belast de heren mr. J. B. Kan, secretaris-generaal in algemene dienst en voorzitter van eerstgenoemde commissie, mr. D. W. baron van Heeckeren, administrateur, chef der afdeling politieke zaken aan het departement van buitenlandse zaken, en majoor G. B. Noothoven van Goor.

De Franse militaire attaché, generaal Boucabeille, zal de gedelegeerden naar Spa vergezellen.

Te Oldenzaal zijn gisteren over de grens gekomen 18 Franse, 15 Belgische, 4 Russische en 8 Engelse krijgsgevangenen, benevens drie Engelsen burgergevangenen.

Te Nieuweschans is gisteren namiddag een wagon vol Franse en Belgische krijgsgevangenen uit Duitsland aangekomen.

Te Winterswijk zijn gisteren 115 Fransen, 2 Italianen, 7 Belgen en 4 Serviërs aangekomen.

De Belgen bezetten Aken.

Parijs, 30 november. Draadloos opgevangen. Het Belgische hoofdkwartier aan het vierde Duitse leger: wij keuren het zenden van een brigade Belgische cavalerie ter bezetting van Aken vandaag goed.

De intocht van koning Albert te Luik.

Maastricht, 30 november. Een onafzienbare menigte wachtte vandaag te Luik de koning op. Tegen half twaalf klonk een gejubel zonder einde: voorop komende van Ans, de koning in generaalsuniform te paard, de koningin naast hem. Gekomen voor het Ile de Commerce reed het koninklijk paar tussen de perken door, rechts de koning, links generaal Leman, in het midden de koningin, achter hen een hele staf van Belgische, Franse en Engelse officieren. Toen begon het defilé der troepen, eerst de drie linieregimenten, het 9e, 15e en 12e regiment met de muziek voorop. De troepen zagen er keurig uit, het zonnetje was in de koude dag even doorgekomen. De muziek bleef staan en sloot zich naderhand bij de troepen aan. Op de vaandels stond vermeld, waar de troepen gevochten hadden: Merkem, IJzer, Nieuwkerke en Langemark. Aan het gejuich kwam geen einde. Bij deze regimenten waren veel jongens uit Luik, zodat men nu en dan hoorde roepen Louis, Albert, als er een herkend werd. Achter de vaandels liepen enige militairen, die overgebleven waren van de oorspronkelijke regimenten.

In het 10^e linieregiment marcheerde de kroonprins voorop. Ook hij werd door het volk toegejuicht. Na de linieregimenten kwam de lichte artillerie met muziek te paard met hun 75 mm kanonnen gecamoufleerd, en verder hadden alle manschappen de

geweerkolven enz. met bloemen versierd. Daarna kwam het tweede regiment artillerie van de 15,5 mm kanonnen, de bediening te voet en de kanonnen getrokken door auto's. Tussen de kanonnen in liepen de honden, met de nationale kleuren getooid. Volgden de militaire wielrijders op zwarte fietsen in kaki met de stalen helmen op. Ten slotte in draf de cavalerie.

Na afloop van het defilé werden toespraken gehouden en bloemstukken aangeboden. Een auto vol bloemen volgde de cavalerie en wachtte het koninklijk paar op. Dit sloot de stoet.

Uitroepen als: Vive notre roi, vive la reine Elizabeth, daverden door de lucht. Er was vreugde, maar geen uitgelatenheid.

Het koningspaar zette zijn tocht door de stad voort onder de geestdrift van het volk en reed naar het stadhuis, waar het door het stadsbestuur werd verwelkomd en vandaar naar het paleis van justitie, waar de Duitsers in de oorlogsjaren hebben recht gesproken. Hier middagmaalde het.

De troepenschouw had geduurd van 11 u 30 tot 12 u 45. Het koninklijk paar ging daarna naar de kathedraal, waar kardinaal Mercier de dienst leidde. Vanavond is er een grote illuminatie in de stad. De bewoners hebben al 14 dagen op hun gas en elektriciteit bezuinigd om de stad vanavond in een zee van licht te doen baden.

Ze was een en al vlag, langs de huizen, over de straten en op de boulevards. Ook waren er draperieën gespannen.

Tegenover de universiteit, waar een gehele wijk in het begin van de oorlog is verbrand, hingen half verbrande vlaggen met de mededeling, dat deze uit de brand van augustus 1914 zijn gered.

Morgen zullen er grote feesten in de stad zijn. Het wemelde er van Engelsen en Schotten. Ook veel Franse, Belgische en Engelse generaals bewogen zich onder het volk. Van haat tegen de Nederlanders heeft niemand iets kunnen bespeuren.

De Belgen in Engeland.

Londen, 30 november. De Britse en de Belgische regering hebben schikkingen getroffen voor de repatriëring van de Belgische vluchtelingen naar Antwerpen en omtrek. De eerste schepen zullen op ongeveer 10 december van Southampton en Grimsby uitvaren. Als de toestand der vervoermiddelen in België zelf dat gedooft, zullen ook de Belgen uit andere delen van het land afkomstig, daarheen worden teruggebracht.

Bij de soldatenraden der vierde armee en in het Duitse hoofdkwartier te Spa.

Nadat wij een hele dag in en om Aken hadden rondgedoold, keerden wij 's avonds naar ons hotel terug. Het bleek ons, dat in het hotel Kaisershof ook nog een cabaret en een bar waren. Daar wij toch niets beters te doen hadden, besloten wij die avond eerst naar het cabaret te gaan; de bar – die tot 2 uur geopend was – stond als slot op ons programma.

Het kleine theater was stampvol met officieren en soldaten. Er werd een gemengd programma gegeven, ongeveer als in het Centraal Theater te Amsterdam en al te veel belangstelling was er bij het militair publiek niet. Totdat een declamator optrad, die – met begeleiding van piano – een melodrama voordroeg, dat dit militaire auditorium onmiddellijk trof. Het was een vrij sentimentele geschiedenis van een soldaat, die een zwak moment aan het front heeft, wanneer hij aan zijn heimat denkt, maar ten slotte door

roffelvuur weer tot de harde werkelijkheid wordt teruggevoerd. Er was een stille, gespannen aandacht in de zaal, tot plots een burger – als een tweede Cyrano – midden tussen het publiek opspringt en tegen de dikke dramaturg schreeuwt: "Hou je mond nu maar! Met dat chauvinisme hebben wij afgedaan. Wij willen een nieuwe maatschappij. Wij zijn sociaaldemocraten!"

Maar dit was de man op het toneel niet naar de zin. Hij protesteerde kalm en bedaard. Als men over "politiek" wou debatteren, kon men bij hem komen, maar hier wilde hij ongestoord zijn repertoire voordragen.

Het publiek bleek op de hand van de sympathieke jonge artiest te zijn en toen de manifestant met luide stemverheffing en een stevige slag op zijn borst, nogmaals verzekerde, dat hij "sociaal-democraat" was, klonk door de hele zaal zulk een honend gelach en gejoel, dat de rode makker het het verstandigst vond luid protesterend de aftocht te blazen.

Wij zaten met ons drieën vóór in de zaal, vlak bij het toneel en hadden ons gedurende dit politieke "standje" niet bepaald neutraal gehouden. In onze sympathiebetuigingen voor de man op het toneel waren wij misschien wat studentikoos luidruchtig geweest, althans, het was de declamator opgevallen, en onmiddellijk na afloop der voorstelling sprak hij ons dan ook in de bar aan. Zodra wij ons als Nederlanders kenbaar hadden gemaakt, had hij zijn conclusie reeds getrokken.

"Ah? Sie sind wohl von die Presse?"

Een ondeelbaar ogenblik keken wij elkaar aan; toen hadden we tegelijk hetzelfde besluit genomen: we waren alle drie van de pers.

"Maar dan kan ik de heren misschien van dienst zijn. Ik heb enige kennissen bij de soldatenraad. Als je wil, dat ik u introduceer."

Het ging ons eigenlijk wel een beetje te vlug, maar we begrepen, dat weigeren onmogelijk was. Wat voor indruk moest de man van de Nederlandse pers krijgen als wij zo'n aanbod niet met beide handen aannamen? En zo stonden wij 5 minuten later reeds tegenover een soldaat met een witte band om zijn mouw, die ons met opvallende hartelijkheid ontving.

"Ja, wissen Sie, die Presse is für uns die Hauptsache!"

Wij knikten toestemmend, begrepen het volkomen. "Van welk blad is u?"

De vraag werd gedaan aan onze collega, die in het bezit was van een oude perskaart. Hij noemde het weekblad, waarvan "der Herr Soldatenrat" blijkbaar nooit had gehoord.

"En u?"

Mijn vriend trok extra lang aan zijn sigaret. Vol spanning wachtte ik op het antwoord. Blijkbaar had hij er niet zo gauw een gereed. Toen herinnerde hij zich bijtijds dat hij abonnee was van een groot Amsterdams blad en met een zeer vrije vertaling maakte hij daar "Inhaber" van. Inhaber? ... Dus bezitter van een heel dagblad! Hij maakte op de soldatenraad merkbaar indruk.

"En u?" De vraag werd op mij gericht.

"Ik zal u straks een kaartje geven!"

Het kaartje vergat ik, tot heden is het de soldatenraad van de vierde armee nog niet bekend welk blad ik vertegenwoordig.

Er was niet meer aan te ontkomen. Men had ons aangesteld tot vertegenwoordigers van de grote pers ... We besloten het te blijven. Vier dagen lang zijn wij "journalist" geweest en we hebben er geen berouw van gehad. De twee woordjes "Holländische Presse" blijken een toverformule te zijn, die ons overal de poorten – bij soldatenraden, divisiecommandanten, ja, zelfs bij de commissie voor de wapenstilstand te Spa – ontsloot. Die twee toverwoorden hebben ons meer dienst bewezen, dan 10 legitimatiebewijzen of passen hadden kunnen doen.

Eenmaal benoemd tot journalist, wilden wij het ook volkomen zijn en het interviewen werd ons tot een ware manie. Wij ondervroegen soldaten, burgers, officieren en vliegers, we paptten aan met matrozen uit Kiel en met barmeisjes uit Aken, we verbroederden ons met maraudeurs achter het front even goed als met de adjudant van generaal von Winterfeldt, in één woord, wij beoefenden de grote reportage met zulk een ijver en vuur, dat zelfs de bekendste gildebreders zich niet over ons behoeven te schamen. De resultaten hoop ik verder in deze brieven neer te leggen.

Uit onze gesprekken, welke wij die avond in de bar voerden met de officieren van het vierde armee, die zo van het front kwamen, leek ons, dat zij eigenlijk geen van allen een goed begrip hadden van wat de soldatenraad eigenlijk is en hoe die werkt. Zeer opmerkelijk was de vraag van een luitenant aan de soldaat, die ons zou introduceren: "Herr Soldatenrat, sagen sie mal, wass ist denn das, ein Soldatenrat?" En zeer gemoedelijk trachtte de soldaat de officier zijn positie duidelijk te maken en met een zekere trots zegde hij: "We hebben onszelf aangesteld".

Dat "Herr Soldatenrat" ergerde sommige officieren wel. Een Hauptman stootte mij even aan en zegde schamper: "Hören sie mal: Herr Soldatenrat!"

Over het algemeen was de verhouding tussen officieren en soldaten echter zeer gemoedelijk. Volgens de meeste manschappen, die wij spraken, was dit trouwens ook aan het front al zeer lang het geval. Men schikte zich algemeen in de nieuwe toestand. Maar een enkele maal kroop toch het bloed, waar het niet gaan kon. Een officier, die wat veel gedronken had en dus niet zo scherp op zijn woorden lette, liet zich in zijn opwinding ontvallen: "maar hoe kan een volk van 70 miljoen zielen ooit door een "Satler-Gesellen" geregeerd worden. Zulke opmerkingen waren echter uitzondering.

Allen gaven zij de schuld van de ineenstorting van Duitsland aan de politiek, aan Ludendorff vooral, die bij hoog en laag in het leger gevreesd was. Een bataljonsarts, een zeer sympathieke Rijnlander, zegde mij: "Wat de politiek aangaat, staan wij, Duitsers, nog in de kinderschoenen. Politiek leren wij nooit!" En iets later: "Wij, Duitsers, zijn de laatste jaren te materialistisch geweest. We hadden geen idealen meer!"

Zeer trof het mij, hoe allen – zonder uitzondering – sterk onder de indruk waren van de schrikkelijke val van Duitsland. Wanneer ze daarover spraken hadden ze soms moeite zich goed te houden, en zag men meermaals tranen langs de wangen glijden. Werkelijk schrijnend was de opmerking van een eenvoudig barmeisje: "Ich bin ein schlechte Mäglein gewesen, aber wenn ich unsere Jungens zurückkommen sah, dan habe ich geweint!"

Er viel een merkbare stilte in het zaaltje en opeens snikte het kind het uit en verliet de bar.

"Ja, ja!", zuchtte een Duitser en keek strak voor zich. Het was, of een zekere verbondenheid over allen kwam, dat men zich schaamde tegenover ons, de vreemdelingen, en wij voelden ons in deze kring een ogenblik te veel.

De volgende morgen om klokslag 10 uur, meldden wij ons bij de soldatenraad in het hotel du Nord. Wij werden onmiddellijk binnengelaten. De voorzitter, Schanz, een ingenieur, maar gewoon soldaat met een zeer intelligent gezicht, sprak ons toe. Hij begon met ons welkom te heten als vertegenwoordigers van de Nederlandse pers. Dit maakte op één van mijn collega's zulk een indruk, dat hij dadelijk naar een bloc-note greep en aantekeningen ging maken.

Herr Schanz legde ons het doel en het werken van de soldatenraad uit. Hun voornaamste taak is thans de revolutie bij het leger in goede banen te leiden. Manschappen, die het verband verloren hadden, moesten zich melden bij de soldatenraad. Ze werden – om de slechte elementen onschadelijk te maken – ontwapend en door de soldatenraad in nieuwe groepen ingedeeld. Verder zorgden zij voor de proviandering en verspreidden zij proclamaties onder het terugtrekkende leger, om de soldaten het wezen der revolutie duidelijk te maken en hen te waarschuwen tegen het bolsjewisme. Want in het bolsjewisme zagen zij voor Duitsland het grootste gevaar. Ons werd een proclamatie overhandigd, die de volgende kenschets bevat: een bolsjewiek is iemand, die de boel op zijn kop wil zetten, niet als wij om een nieuwe en betere staat van zaken te scheppen, maar ter wille van de omwenteling zelf, iemand die zich bij de puinhopen wil verrijken." Enzovoort.

Met trots wees de heer Schanz er op, dat de revolutie te Aken geen offers had gekost en dat de orde overal streng gehandhaafd werd. Hoe de toekomst van het Rijnland zou zijn, kon hij ons niet zeggen. Het streven was: een afzonderlijk zelfstandig Rijnland te stichten, een bufferstaat tussen Pruisen en België. Maar zuiver consequent was de soldatenraad hierin toch niet, want even later verkondigde hij weer de stelling, dat Duitsland één geheel moet blijven, dat alle Duitsers geestelijk bij elkaar behoren. En ook waren ze van mening, dat Duitsland zijn koloniën gedeeltelijk terug moest hebben. Het kwam

ons voor, dat zij het liefst op een federatieve republiek willen aansturen.

De indruk, die wij van deze soldatenraad kregen, was, dat een vaste basis, waarop wordt gewerkt, eigenlijk ontbreekt. Een officier drukte dat mijns inziens zeer juist uit, toen hij zegde: "Sie arbeiten ins Blaue hinein!" Maar zeker is het, dat zij allen met de heilige wil zijn bezielde om het goede te doen, dat bij deze mannen zijn grote, treffende liefde voor hun land en hun volk voorzit en dat zij dag en nacht werken aan de taak, die hun door hun kameraden is opgelegd.

De heer Schanz eindigde met ons dezelfde verzekering te geven als zijn collega, dat de Raad geheel tot onze beschikking stond, ja hij bood ons zelfs een auto aan om het hele Rijnland door te rijden, opdat wij ons persoonlijk ervan zouden kunnen overtuigen, dat de revolutie zich overal ordelijk had voltrokken. Daar wij echter liever naar België gingen, vroegen wij daarvoor hun medewerking, waarop de soldatenraad ons dadelijk een auto naar Verviers aanbood.

De koning en de koningin van België komen donderdag om 2 uur te Parijs aan. Ze vertrekken vrijdagavond.

Te St.-Ghislain bij Bergen zijn 30 bommen ontploft, waardoor het station en de spoorweg zijn verwoest. De schade wordt op twee miljoen frank geschat.

Men meldt ons uit Putte:

Een groot aantal inwoners van Antwerpen hebben de gemeente een proces aangedaan, daar ze haar aansprakelijk stellen voor de vernielingen en plunderingen. De gemeente beroept zich daartegenover op de wet van vendemiaire, daar de stad zich in staat van beleg bevindt.

Het college van burgemeester en schepenen van Brussel heeft dezer dagen een bezoek gebracht aan het kerkhof van Evere om hulde te brengen aan de soldaten, die op het slagveld zijn gesneuveld en aan de burgers, die door de Duitsers zijn gefusilleerd. Er zijn daar 41 graven, waaronder dat van mej. Cavell, zonder naam, voorzien van een nummer.

Burgemeester Max hield een korte toespraak, waarin hij zegde: de misdaad van de mannen en vrouwen, die op zulk een obscure wijze zijn omgekomen, is dat zij hun land hebben willen dienen. Zij verwachtten geen beloning; zij wisten wat ze waagden, doch ze hebben niet gearzeld. En ze zijn gestorven met de verheven berusting van martelaren, die zich opofferen voor hun geloof.

Drie kwekelingen van de kweekschool te Maastricht, die in België waren vastgehouden, zijn gisteren namiddag teruggekeerd. Eenmaal in België zijnde, moesten ze naar Tongeren, om een pas te halen. Toen ze hem hadden en weg wilden gaan, werden ze teruggehaald en onder het stadhuis in een hok opgesloten, vanwaar ze gisteren mochten vertrekken. Met hen waren drie Nederlandse soldaten vastgehouden.